

כהן גדול, כי לדעתו: כיון דשרא רחמנא חד לאו [היות והתירה התורה לאו אחד] גבי מת מצוה, מה לי חד לאו דנזיר או כהן גדול, מה לי תרי לאוין דנזיר וכהן גדול כאחד.

ומקשינן: אם כן "אחותו" — שבא ללמד על הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו — למה לי, והרי כיון שאף שני לאוין נדחין מפני מת מצוה, אם כן הוא הדין עשה שיש בו כרת?!

ומשנינן: אם לא שאמר הכתוב "ולאחותו", סלקא דעתך אמינא: כי שרא רחמנא למת מצוה רק נזיר וכהן, דאיסור לאוי שאין בהם כרת הוא [לא התירה תורה אלא איסורי לאו שאין בהם כרת].

אבל מילה ופסח דעשה שיש בו כרת הם, אימא לא יטמא למת מצוה.

לפיכך קא משמע לן "ולאחותו", שאף אלו נדחים מפני מת מצוה.

ואילו לרבי עקיבא אין ללמוד נזיר והוא כהן גדול מן הסברא, אלא:

לא (1) שנא כהן גדול לחודיה, ולא שנא כהן

גדול והוא גם נזיר, נפקא מ"לאחיו" שנאמר בנזיר, שהוא מיותר, וכפי שנתבאר לעיל.

ומקשינן לרבי עקיבא: "לאביו ולאמו" דנזיר — למה לי?

כלומר: למה לי גם לאביו וגם לאמו בנזיר כדי ללמד על מת מצוה?

והוא הדין שקשה על "לאביו ולאמו" בכהן גדול, שהרי רק אחד מהם נצרך לגזירה שוה דרבי! (2)

ומשנינן: צריכי גם לאביו וגם לאמו, הן בנזיר והן בכהן גדול:

דאי כתב רב "אביו", הוה אמינא: היינו טעמא דלא מיטמא ליה, משום דחזקה בעלמא הוא שהוא אביו.

כלומר: אם לא שהיה נכתב בפירוש שמותר הוא ליטמא לאביו וגם לאמו, הייתי אומר שלכן נכתב "אביו", כדי לומר שדוקא לו אינו מיטמא, משום שאינו אביו ודאי, שהרי יש לחוש שמא זינתה אמו, ואף שאנו תולים אותו באביו משום ד"רוב בעילות אחר הבעל" (3), הרי אינו דבר מוכח (4) —

האמור בנזיר שכהן גדול מיטמא למת מצוה, ואם כן לא נצרך "לאביו ולאמו" אלא לגזירה שוה דרבי, ולמה לי גם לאביו וגם לאמו, ומיהו אף להרא"ש קשה גם על "לאביו ולאמו" דנזיר.

3. כן פירשו התוספות את הלשון "חזקה"; וראה בתוספות בחולין יא ב שמקשה שם הגמרא גבי מכה אביו ואמו מנין שאביו הוא ומפרשת הגמרא את הטעם משום ד"רוב בעילות אחר הבעל", וכתבו שם התוספות בד"ה כגון, שאף משום חזקת צדקת יש לנו לומר שהוא אביו כיון שאמו לא זינתה.

4. נתקשו התוספות מהא דאמרין לעיל מח א,

1. התוספות אינם גורסים "מכדי", ואם כן אין זה תחילת הקושיא הבאה, אלא סוף התירוץ האחרון, ואינו אלא סיכום שיטתו של רבי עקיבא; והרא"ש גרס: מכדי והיא תחילת הקושיא הבאה, ולפי שיטתו גרס: "לאביו ואמו דכהן גדול למה לי", דלא כהתוספות שגרסו "לאביו ואמו דנזיר למה לי", ותתבאר שיטתו בביאור דברי הגמרא לקמן בהערות.

2. כן כתבו התוספות.

ולשיטת הרא"ש כאן קושיית הגמרא היא על "לאביו ולאמו" דכהן גדול, וכך היא הקושיא לפי שיטתו: הרי רבי עקיבא לומד מ"לאחיו"

אבל אמו, דודאי ילידתיה [ודאי שהיא זו שילדה אותן], אימא ליטמא לה.⁽⁵⁾

ואי כתב רחמנא רק "אמו", הוה אמונא לכך כתבה התורה "אמו" כדי ללמד: דוקא אמו לא ליטמא לה, כיון דלאו אזיל זרעה בתרה [שאינן הזרע הולך אחריה] לענין יחוס השבטים.

אבל אביו, כיון דאמר מר [במדבר א ב]: "למשפחותם לבית אבותם", לומר, מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר יקום על שבט אביו, אימא ליטמא ליה [הייתי אומר שייטמא לו] —

לפיכך קא משמע לן קרא, שמיטמא הוא הן לקרובים מצד האב והן לקרובים מצד האם.

ועוד מפרשת הגמרא את הכתוב בכהן גדול אליבא דרבי עקיבא:

"ועל כל נפשות מת לא יבוא", למה לי?

האיך מתפרש הכתוב לפי שיטתו?

ומפרשינן: "על כל", לאפוקי [ללמד] מט-ב רחוקים.

כלומר: אם היה הכתוב אומר "על כל נפשות לא יבוא", הייתי יודע שאין כהן גדול מיטמא לרחוקים.⁽²⁾

והוסיף הכתוב ואמר "מת", לאפוקי [ללמד] על קרובים.

אליו ו"כל קבוע כמחצה על מחצה דמי". והר"ש בתורת כהנים בתחילת אמור כתב: "לכך נראה, דמיירי כגון שנתארסה לכהן, ונתאלמנה מן האירוסין, ונשאת לשני, ולא שהתה כדי הבחנה וילדה לסוף שבעה לשני, שאין כאן אלא חזקה, אבל אינו ידוע (כאמו) [כאביו]".

והיינו, שאף אם לא נלך אחר החזקה לתלות בבעל ולא בארוס, מכל מקום הוא כהן משום שאף הארוס ראשון היה כהן; סתם הר"ש ולא פירש מאיזה טעם אין אנו חוששים שמא זינתה מאחר ישראל.

1. כתבו התוספות: "הנך לאפוקי הוי פירושא כמו 'נפקא ליה' מהאי קרא, כלומר שמפסק זה יוצאת הדרשה שלהם.

ואולם "המפרש" פירש כפשוטו: להוציא את הרחוקים שלא ייטמא להם, [וראה פירוש הרא"ש בסוף הענין].

2. תמהו התוספות: הרי לעיל מז ב מבואר, שאין

שבדין קל וחומר יש לנו ללמוד שאם אינו מיטמא לאב כל שכן לאם, ואילו כאן אמרו שהייתי אומר: לאביו אינו מיטמא ואילו לאם מיטמא! ? וראה בדבריהם שהאריכו הרבה בישוב קושיא זו.

5. כבר נזכרה לעיל בהערות הקושיא: הניחא בנויר, אכן היה מקום לומר שלאביו אינו מיטמא משום שאינו אביו, אבל בכהן גדול - שאף על האמור בו קאי הגמרא, וכמו שפירשו תוספות - הרי אם אינו אביו הוא אינו כהן, וממה נפשך יכול ליטמא לו; וראה ב"ארזי הלכנון" מה שהביא בזה.

והגר"א בפירושו לתורת כהנים בתחילת אמור כתב: היינו כגון שהיה עיר שכולה כהנים ובודאי כהן הוא, אבל אינו יודע אם הוא אביו, וכגון שאינו ממזר דהיינו שהוא מפילגש שהיא בלא קידושין, או אף שנעשה ממזר מכל מקום וכו'; [ומה שלא פירש בעיר שרובה כהנים, משום שאין אנו יודעים אם הלך הוא אליה ואמרינן "כל דפריש מרובא פריש", או שמא הלכה היא